

آنچه گذشت

سخنی در پایان چهارمین سال

محمد عبائی خراسانی، محمد علی مهدوی راد، مصطفی درایتی، رضا مختاری، ابوالفضل شکوری، محمد علی سلطانی، به بحث در چگونگی نشر و تدوین آن پرداخته شد و در راه رسیدن به هدف با بسیاری از قبیلۀ اهل قلم و مسؤولان نشریات مشورت گردید و پس از تعیین اهداف و تبیین خط مشی، امتیاز آن به نام جناب آقای عبائی، به مسؤولیت آقای درایتی و سردبیری آقای مهدوی راد گرفته شد و دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم عهده دار انتشار آن گردید. هیئت تحریریه مجله را دوستان یاد شده (بعجز آقای عبائی) به عهده داشتند که سپس آقای محمد اسفندیاری و در ادامه، آقای محمد جواد عظیمی نیز به جمع هیئت تحریریه پیوستند. پس از مدتی جناب آقای سلطانی در پی مأموریتی فرهنگی به خارج از کشور رفتند و آقای محمد جواد عظیمی نیز از قم مسافرت کردند و مجله را از حضورشان محروم ساختند.

اکنون باید بیفزاییم که همت والای فاضلان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، که در راه هرچه پربرگ و بار شدن مجله راهنمایها کردند و با ارسال پژوهشها، نقدها و مقالات ما را یاری کردند، در نشر آینه پژوهش نقشی است والا و ارجمند.

در اوّلین شماره مجله بتفصیل از اهداف و چشم انداز آینده آن سخن رفته است. اینک پس از چهار سال تلاش، بنیان مجله هرگز بر این باور نیستند که آن اهداف برآمده است و مجله در رسیدن به آن آرمانها کاملاً موفق بوده است، اما داوریهای پژوهشیان و اقبال دانشوران و اظهار نظر آگاهان نشان می دهد که در حدّ توان و با توجه به آنچه از آن انتظار می رفته است، مجله در جهت اهدافش گامهای مؤثری برداشته است.

خدای را سپاسگزاریم که بیست و چهارمین شماره مجله نه چندان پربرگ و بار آینه پژوهش به محضر دانشوران تقدیم می گردد. در آغاز و فرجام هر سال، سخنی با همدلان و همراهان رواست؛ بویژه امروزه که در محفل گرم دانشمندان و پژوهشیان و فرهیختگان بسیاری پذیرفته شده ایم و لطف سرشار و تشویقها و یاریهای بزرگوارانه آنان توشه راه و شورآفرین حرکت قلمهایمان است.

بیان چگونگی شکل گیری آینه پژوهش و نشر آن، از یکسو سخن از تجربه ای است که شاید بسیاری را سودمند افتد، و از سوی دیگر ثبت و ضبط جریان فرهنگی و پژوهشی کمابیش موفق است که شاید آیندگان را مفید باشد.

اندیشه راه اندازی این نشریه در ماههای پایانی سال ۶۷ شکل گرفت و در اوایل سال ۶۸ جدّیتر شد. جمع کوچکی همدل و همراه با توجه به ضرورت بازسازی پژوهش و نشر، بویژه در حوزه فرهنگ اسلامی، بر آن شدند که در خانواده بزرگ مطبوعات حضور یابند و با دفتری خرد، از چگونگی پژوهش و بایسته ها، کمبودها و کفایتهای آن سخن گویند. سره را از ناسره باز شناسانند و لغزشگاههای قلم و تحقیق را برشمارند و «غنا دانش و روش» نهفته در آثار برخی از بزرگان را بشناسانند و نشان دهند که باید چنان آن رهروان رفت. از منابع تحقیق، لوازم پژوهش، مصادر لازم در پژوهشها جستجو کنند و آنها را در پیشدید نسل جستجوگر و محققان نهند و بدین سان با «اطلاع رسانی» زمینه های تحقیق را بگسترند و پژوهشیان را یاری رسانند و ...

جلسات طولانی و منظّمی با حضور حجج اسلام، آقایان

ممکن است در شؤونی از جامعه لازم باشد، برای این نشریه، گناهی است نابخشودنی.

لازمه این جهتگیری، سعه صدر بود که می بایست نشریه در خود ایجاد می کرد؛ هم در بهره وری از نویسندگان، که به گونه ای در این حوزه آثاری عرضه داشته اند، و هم در پذیرش و نشر نقد. در همین نشریه، آثار چند نفر از اعضای هیئت تحریریه بشدت و تندی نقد گردید که بسیاری از آنان حتی در مقام پاسخ هم برنیامدند. آثاری از انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، بدون هیچ ملاحظه، نقد شد و هکذا آثار بسیاری دیگر. این همه برای نشان دادن این مقصود بود که هیئت تحریریه چیزی جز بهسازی تالیف و نشر در حوزه فرهنگ اسلامی را بر نمی تابد چشم بر هیچ کاستی، به جهت ارتباطی، نمی بندد و بر اصول علمی خود پایبند است و هر صاحب اندیشه ای که در این حوزه صاحب تالیف است، بدون عنایت به دیگر شؤون آن، بدان پرداخته خواهد شد.

۲- عرضه آراء موافق و مخالف: برای رسیدن به هدف نقد نباید تنگ نظری را برتابید. نشر دیدگاههای مخالف و موافق شیوه ای است که مجله بر آن متعهد بوده و خواهد بود. گاهی برخی از نویسندگان به دلایلی از حدود بحث خارج می شوند و به حواشی می پردازند؛ مجله در این گونه موارد برای حفظ حرمت قلم و رعایت حال مخاطبان و اعتبار مجله، به ویرایش علمی مقالات می پرداخت و حذف قسمت‌هایی را روا می دانست؛ با تاکید بر اینکه آنچه نشر می یابد نیز دیدگاه ناقد است و راه نقد و پاسخ آن نیز بسته نیست.

گزیده سخن آنکه بانیان مجله و کوشندگان در این هدف بر شیوه ها و اهداف یاد شده متعهدند. آنچه در نهایت گفتنی است، دست مریزاد است به همراهان و سپاسگزاری از دانشوران، ناقدان، عالمان و ارجمندان قبیله اهل قلم که ما را در نشر مجله یاری رساندند. امیدواریم این همراهی و همدلی استوار بماند و صفحات مجله با عرضه پژوهش دانشوران در مسیر تحقیق و نشر و بهسازی پژوهش، فروغی بیشتر افکند.

والله من وراء القصد

آینه پژوهش

نقدها، معرفیها، توجه داده به آثار مؤلفان، پژوهشهای نشر شده از سوی مراکز تحقیقی، توجه دادن به نشر استوار، تحقیق کارآمد و عرضه پژوهشهای مطلوب، از کارهای مؤثر مجله بوده است. این حقیقت را بسیاری از مؤلفان و مسوولان مراکز تحقیقی بصراحت باز گفته اند، اما مهمتر از این باید از ارزش نقد و گرداندن آن به جایگاه شایسته اش، بویژه در اندیشه حوزویان سخن گفت.

در آغاز کار، مجله با برخوردها و موضعگیری سخت و ناهنجاری از سوی برخی مؤلفان رویارو بود. بسیاری از مؤلفان نقد کتاب خود را به عنوان توهین تلقی می کردند و اگر نبود حمایت مؤلفان فهیم و نویسندگان برجسته ای که در قبال نقد آثار خود برخوردی عالمانه داشتند، ادامه این کار میسر نمی بود. اما لطف خداوند امروزه بسیاری از مؤلفان و محققان نامی شخصاً کتاب خود را به مجله تقدیم می دارند تا ناقدان به نقد و بررسی آن پردازند و گاهی اگر به نقد آن پرداخته نشود، شکوه می کنند.

تحقق این هدف، بزرگترین دستاورد باارزش انتشار چهار ساله آینه پژوهش است که خدای بزرگ را بر آن شکر می گزاریم. البته گفتنی است که هنوز برخی از پرنویسان و یاسست نویسان مذهبی هستند که برمی آشوبند، ولی اندیشه و نوشته آنان رنگی ندارد.

در ابتدای انتشار مجله، هیئت تحریریه نکاتی را برای موفقیت خود مدنظر قرار داد و آن را برای تحقق اهداف خود ضروری دانست که هنوز بر آن پای می فشارد. اکنون به در موارد مهم آن اشاره می کنیم:

۱- جهتگیری آزاد و بدون هیچ محدودیت. تحقق اهداف مجله، لازمه اش پایبند نبودن به بسیاری از وابستگیها بود که در غیر این صورت اتهامات و یا ذهنیات گوناگون، کار را مشوب می ساخت. گفتیم دفتر تبلیغات اسلامی پیشینیانی مالی نشریه را برعهده گرفت و در نشر آن از هیچگونه کمکی دریغ نوزید؛ اما مشی واقعگرایانه حجت الاسلام والمسلمین عبائی خراسانی هیچگاه تحمیل دیدگاهی به مجله نبود. روش کار به گونه ای بود که موفقیتش فقط در پناه همین جهتگیری میسر بود. رعایت خوشداشتها و بدداشتها و یا احتمالاً مصلحت گراییهایی که